

3. Лісовець О.В. Соціально-правовий захист у практиці соціальної роботи: теоретичний аналіз. *ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Соціальна робота. 2017. № 1(1). С. 17–19.

4. Петрочко Ж., Датченко Н. Забезпечення найкращих інтересів дитини в умовах війни в Україні. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 3. С. 82–90. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.11>

5. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII (Редакція від 31.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 15.04.2024)

6. Соціальна робота з вразливими сім'ями з дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч.1 / З.П. Кияниця, Ж.В. Петрочко. Київ: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.

7. Hart R. A. Stepping back from «the ladder»: Reflections on a model of participatory work with children. In *Participation and Learning: Perspectives on education and the environment, health and sustainability*. 2008. PP. 19–31. Netherlands: Springer. <https://www.springer.com/gp/book/9781402064159>

Галина Лещук

*доцент кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль*

Ольга Довганюк,

*студентка IV курсу ОПП «Соціальна робота»,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені В. Гнатюка,
м. Тернопіль*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В СВІТІ

У статті схарактеризовані основні проблеми, з якими стикається сучасна соціальна робота та система соціального захисту. Розкрито взаємозв'язок соціальних проблем із економічними та демографічними.

Ключові слова: *соціальний захист, соціальна робота, соціальні проблеми.*

У світлі змін, які мають місце в економічній, політичній і соціальній сферах, тема соціального захисту є актуальною та затребуваною. Перед вченими та практиками постає завдання переосмислення ідеї соціального захисту, його теоретико-концептуальних положень в умовах існуючої

реальності і, як наслідок, потреба у аналізі періодів його розвитку, окреслення тенденцій, що розвиваються, розробці нових періодів і підходів. Соціальний захист зазвичай розглядаємо в контексті соціальної політики, оскільки соціальний захист населення є невід'ємною частиною соціальної політики будь-якої держави, і відіграє важливу роль у суспільстві. Важливим інструментом при цьому є соціальна робота [1].

Виклики та соціальні проблеми, з якими доводиться стикатися сьогодні соціальній роботі, є численними та складними. Соціальна робота сама по собі є об'єктом постійних перетворень і, можна сказати, що в даний час усі зміни – це закономірність суспільного розвитку, а не виняток. Зміни системи соціального захисту населення є природнім наслідком змін суспільства та соціальної роботи, як інструменту вирішення соціальних проблем. Вивчення проблем соціального захисту населення знаходимо у працях В. Скуратівського, В. Трощинського, Н. Борецької, К. Кизилової, І. Смирнової та інших.

Однією з глобальних проблем, які відображаються на системі соціального захисту, є загальне зростання чисельності населення. В більшості країн кількість населення зростає за рахунок збільшення народжуваності, яка в країнах, що розвиваються, набуває вибухового характеру також через зниження смертності. Також відзначимо сильний міграційний рух у багатьох країнах світу. Переміщення населення відбувається не лише з сільської місцевості до міст, але й з одних географічних регіонів до інших. Ми мігруємо загалом частіше, ніж раніше. В США, наприклад, уже можна говорити про «кочівництво» американського суспільства. Крім того, проїзд туди і назад – щоденний або у будні – стають все частішими, а відстані при цьому постійно збільшуються. Категорії людей за віковим критерієм також постійно змінюються у зв'язку з тим, що частка людей літнього віку регулярно зростає.

Швидкі та радикальні зміни також відбуваються і в економічному секторі. Поки сільське господарство занепадає, промисловість розвивається прискореними темпами. Крім того, так звані «сервісні» сектори – торгівля, транспорт, адміністрація, банки, страхові компанії та соціальні установи – набувають усе більшого значення. Це призводить до концентрації населення у містах і приміських районах. Активна індустріалізація призвела, і продовжує вести до підвищення якості життя, при цьому розрив між країнами, які розвиваються, і розвиненими країнами, зростає [2].

Що стосується структури суспільства, то тут ми бачимо помітне соціальне вирівнювання. Однак, незважаючи на це явище, нинішнє суспільство все ще представлене різними верствами, хоча вони диференційовані вже не так на основі соціального статусу, а швидше на основі професії та доходу. Таким чином, до горизонтального руху міграцій додається вертикальний рух, який ми називаємо «мобільністю». Отже, дедалі більше представників різних соціальних груп дуже швидко піднімаються «соціальними сходами» і часто «спускаються» ними так само швидко.

Також спостерігається ослаблення, а в деяких випадках навіть розпад так званих первинних груп, таких як велика родина, найближче оточення, громада, поселення. На їх місці формуються вторинні групи, політичні спільноти, економічні, культурні товариства тощо. Також сьогодні ми говоримо про перехід від «сентиментального» суспільства до суспільства «поміркованого». Все це також веде до трансформацій суспільних норм та соціальних цінностей.

Ще один важливий показник зміни структури суспільства – поточне становище жінки, відмінне від того, в якому вона перебувала раніше: жінки все більше захоплені професійним життям і, все частіше більш-менш дистанційовані від сімейного життя.

Гострими є проблеми, які виникають у сфері фізичного здоров'я і особливо психологічного та психічного здоров'я. Багатьом людям важко адаптуватися до прискореного ритму сучасного життя, і це проявляється збільшенням психічних захворювань і неврозів, самогубств і наркоманії. Сплеск сексуальності, зростання розлучень і злочинності – теж наслідок розвитку технологізованого суспільства. За рахунок збільшення кількості людей похилого віку спостерігається також зростання хронічних захворювань.

Список використаних джерел

1. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні / І.І. Смирнова, О.Ю. Лихошва, Н.В. Рак, Л.А. Горієва. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3 (61). С. 205–212.

2. Rickenbach W. Problemes et tendances du travail social en Suisse et dans le monde. URL: https://international-review.icrc.org/sites/default/files/S0035336100133556_a.pdf

Галина Лещук

*доцент кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль*

Марія Романів,

*студентка 4 курсу ОПП «Соціальна робота»
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль*

АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНИЙ ПІДХІД У РОБОТІ З ВРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ

У статті обґрунтовано необхідність розробки антидискримінаційного законодавства на міжнародному всеосяжному рівні. Розкриті завдання анти дискримінаційного законодавства. Описані основні форми дискримінації.

Ключові слова: антидискримінаційний підхід, вразливі категорії населення, анти дискримінаційне законодавство, форми дискримінації.